Ч. 25 Середа 4 (16) лютого 1898. Рік VIII

**Виходить у Львові** що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

**Редакция** і **Адміністрация:** улица Чарнецкого ч. 8.

**Письма** приймають ся лиш франковані.

**Рукописи** звертають ся лиш на окреме жадане і за вложенем оплати почтової.

**Рекламациї** незапечатані вільні від оплати почтової.

# НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

**Передплата** у Львові в аґенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Старостствах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.
З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·75
Поодиноке число 3 кр.

## Сойм краєвий.

*(20 засїдане з дня 7 лютого 1898).*

Пос. Криштофович підпирав петицию виділу повітового в Коломиї в справі будови дороги Перерів-Пилипи-Пістинь. — Пос. Окуневский підпирав петицию Товариства татраньского в Коломиї і Кракові в справі комунікациї до заведень купелевих в Щавници і Буркуті. — Пос. Меруновнч мотивував своє внесенє в справі торговлї плодами рільними. Внес нє передано комісиї господарства краєвого.

Опісля завела ся широка дискусия над справозданем комісиї податкової о проєкті правительства о увільненю податку особисто-доходового від додатків краєвих і о увільненю урядників та душпастирів від додатків до податку від поборів службових. В сїй справі давав правительственний комісар обширні поясненя. Посли Кремпа і Окуневский були за тим, щоби над сею справою перейти до порядку дневного а пос. Крамарчик домагав ся увільненя податкового також для урядників громадских і для учителів. Остаточно ухвалено відослати справоздане назад до комісиї.

На внесенє пос. Бойка ухвалено завізвати правительство, щоби над границею збільшило число ревізорів від худоби, щоби ті ревізори могли видавати паспорти для худоби важні на значно довший час як доси; наконець щоби краєві власти політичні мали право зменшати обшар ревізийний аж до 15 кільометрів.

Відтак завела ся ширша дискусия над проєктом о подїлї і реґуляциї ґрунтів спільно уживаних (внесенє пос. Пілята). Внесенє Середнявского, щоби сю справу відослати назад до комісиї, відкинено а приступлено до специяльної дебати і ухвалено девять параґрафів.

Пос. Дата інтерпелював в справі заведеня ваг на торгах при продажи худоби випасової, а пос. Окуневский в справі неформальностий при виборах громодских в Жовкві.

*(21 засїдане з дня 8 лютого 1898).*

На сїм засїданю пос. Милян мотивував своє внесенє в справі зарядженя щоби торги і ярмарки не відбували ся в сьвяточні дни католицк . Внесенє передано комісиї адміністрацийній.

Справоздане Виділу краєвого в справі часового увільненя нових будинків у Львові (в наслїдок реґуляциї) від краєвих і громадских додатків до податків передано комісиї буджетовій до залагодженя.

Опісля ухвалено цїлий проєкт закона о подїлї і реґуляциї спільних ґрунтів з малими поправками стилїстичними.

Виділови краєвому поручено, щоби на найблизшій сесиї предложив проєкт закона о полїциї дороговій і обсаджуваню доріг деревами, та щоби старав ся о то, щоби правительство признало деякі дороги краєві державними і дало сталу дотацию на дороги повітові і громадскі.

Пос. Яворский поставив додаткову резолюцию, щоби признано краєвими дорогами ті, котрих значінє єсть загальнїйше, сягаюче поза повіт. Сю резолюцию підперли посли Хамец, Менциньский, Небиловець і Барвіньский, що й ухвалено.

Репрезентациї повітовій в Надвірній підвисшено запомогу на будову доріг Назавізів-Виноград, Делятин-Лючка і Надвірна-Ланчин з 50 на 60 процент, коштів будови. — Петициію громад Шидлівцї і Зелена пов. гусятиньского в справі запомоги по 2000 зр. на будову доріг Шидлівцї-Сидорів і Сидорів-Зелена передано Виділови краєвому до увзглядненя.

Ухвалено завізвати правительство, щоби підвисшило винагороду за підводи для войска і на цїли публичні, та щоби зробило пільгу при поборі податку консумцийного для осіб, що не займають ся різанєм худоби а роблять то лиш в случаях нещасливої пригоди, коли товарину треба дорізати.

Справоздане в справі прискореня акциї зорґанїзованя шкіл народних принято до відомости. Стане ся то тогди, коли на основі нових податків буде можна уложити проґраму фінансову.

Внесенє пос. Барвіньского в справі основаня варстату ткацкого і килимкарского в Залізцях передано Виділови краєвому, щоби перевів переговори і утворив там взірцевий варстат.

4)

## Найстарша і найбільша держава

або

## Хіна, єї минувшість і теперішність.

*(Після Гессе-Вартеґґа, Е. Вольфа, гр. Б. Сеченї'ого і др. зладив К. Вербенко).*

### I.

Недужий на далекім Всходї і єго европейскі лїкарі. — Яким правом стало Кіао-чу нїмецкою а Порт-Артур російскою посїлостию. — Велич хіньскої держави і єї народу.— Походжене і характер Хінців; їх мова і письмо; їх звичаї і обичаї. — Короткий начерк історії хіньского народу.

(Дальше).

Династия Ган (пята) держала ся 400 лїт на хіньскім престолї. За єї пановання розширила ся хіньска держава аж по Каспійске море. В першім столїтю по р. Хр. стала ширити ся в Хінї нова віра, буддгізм, а в 57 р. по Хр. стала ся важна подія: Японці перший раз зійшли ся з Хінцями. В тім роцї явили ся посли сего (також монґольского) народу і принесли дарунки хіньскому цїсареви. Після хіньских лїтописий були Японцї тогди ще на пів диким народом; від тої пори вносили ся они частїйше з Хінцями, і від них дістали свою культуру, котру з часом так розвинули, що не лиш о богато перевисшили хіньску, але майже дорівнали й европейскій. В тих часах побороли Хінцї також якийсь нарід турецкого походженя, Гіонґ-пу та по части прогнали єго на захід. Дехто думає, що то були Гуни.

Пізнїйше стала власть цїсарска слабнути а держава упадати. Коли в 221 р. по Хр. династия Ган упала, розбила ся держава на три окремі: Во, Веі і Шу. За шестої династиї Цін сполучено державу знов в одну цїлість. А всеж-таки спокою не було в краю. Част ворохобні і напади сусїдних держав ослабляли Хіну; династия зміняла ся за династиєю, аж на конець за одинайцятої династиї: Танґ хіньска держава стала знов могучою. Опісля настали напади Татарів і Арабів, династия Танґ вимерла, а держава розбила ся знову. В сю пору припадає важна під взглядом культурним подія: около 930 р. по Хр. винайшли Хінцї штуку друкарску, котра однакож ріжнила ся тим від нашої, що в Хінї лиш вирізувано цїле письмо на дощинках, а відтак відбивано на папери

В ту пору загального розладу в Хінї утворилась була на півночи независима держава татарска під верховодством Кітаньских князїв, котрі частона падали на Хінців а навіть забрали були місто Пекин і там зробили собі другу столицю. Против Кітаньских князїв виступив був Чао-кванґ-їн, а коли їх побив, войско проголосило єго хіньским цїсарем. Так настала була вісїмнайцята династия: Сунґ. Від тепер мусїли Хінцї майже безустанно боротись з Кітаньскими князями а відтак ще й з тибетаньскою державою Гія; їх цїсар Чін-цунґ мусїв навіть платити данину чужинцям. Один з наслїдників сего цїсаря, Гвеі-цунґ, в спілцї з Жучі-Тунґузами розбив кітаньску державу, але Жучі самі захопили державну власть в свої руки і основали окрему династию Кін. Із сеї династиї вийшла опісля манджурска династия, котра ще й нинї панує в Хінї. Хіньский цїсар: Као-цунґ, що панував в полудневих провінциях, мусїв перенести свою столицю до Нанк на, а пізнїйше до Ганґ-чао. Не могучи дати собі ради з Жучами, просив він о поміч монґольского хана Темудшіна, котрий і прогнав Жучів, але за то сам в 1215 р. взяв місто Пекин.

Темудшін, звістний в історії більше під назвою Джінґіс-хана (хоч се лиш титул, котрий значить тілько, що „найвисший володїтель“), син монґольского хана, що мав під собою тринайцять орд, забрав був не лиш край свого тестя (з племени Кораїтів, столица Каракорум), але й зробив ся паном майже цїлої Монґолїї і Татариї, забажав стати володїтелем цїлого сьвіта, і зібравши 700.000 войска, зачав був розбивати всїлякі народи; та смерть яка постигла єго в 1227 р. не дала єму довершити задуманого дїла. Єго внук Кублай-хан, здобув Хіну і основав сам девятнайцяту (монґольску) династию. Кублай-хан, званий Хінцями Ші-цу, поклав основу до нинїшного міста Пекіну, став будувати дороги і канали, та старав ся піднести плавбу на мори і ріках. За пановання єго наслїдників прийшли Хінцї

## Вісти політичні.

Сего тиждня мабуть в суботу закінчить ся сесия сойму краєвого. Рада державна буде скликана — як зачувати — около 8 або 10 марта, але чи і доки буде радити, годі нині сказати. Зачувати, що Німці не хотять уступити із свого заниманого становища, а скоро би Рада державна не могла спокійно радити, то правительство — кажуть — розвяже єї і розпише нові вибори.

В ческім соймі веде ся дальше борба між Чехами а Німцями. Внесенє пос. Герольда в справі проекту закона о неподільности королівства ческого викликало вчера знову остру перепалку між Німцями і Чехами і мало що не прийшло до бійки.

Звістний історик і писатель Мордовець оголосив в „Петербурґск. Відомостях" статию, в котрій доказує самостійність руско-українскої мови. Статию сю викликали невідповідні замітки „Бірж. Відом." з нагоди ухвали галицкого сойму о основаню рускої ґімназиї в Тернополи.

## Новинки.

*Львів дня 15-го лютого 1898.*

— **Іменованя.** П. Намістник іменував концепістів Намістництва: Ів. Маєвского, Володисл. Коваликовского, Йос. Дністряньского, Володисл. Гошарда, Жигм. Крєчмера, Ад. Страньского, Ром. Ноеля, дра Здисл. Ваврашка, дра Володисл. Подчаского і Ром. Прокоповича ц. к. комісарями повітовими.

— **З армії.** Полковник Александер Шашкевич з 101 п. п. став шефом ґенерального штабу 15-го корпуса. — В стан супочинку перенесені: полковник 25 п. п. Жигм. Удрицкий і майор Петро Дроздовский з 45 полку піхоти.

— **Стипендийною запомогою** з фонду бл. п. Льва Мацілиньского в сумі 40 зр., надїлив управляючий совіт „Народного Дому" у Львові, почавши від першого півроку 1897/8 Прокопа Кучерака, ученика третого курсу промислової школи для науки столярства і токарства при краєвім варстатї в Станиславові, сина селянина в Новиця, калуского повіта.

— **Публичний позов посла Дашиньского** прибито вчера в краківскім суді карнім (по мисли § 423 процедури карної). Против Дашиньского внесла прокуратория краківска акт обжалованя з 4-го липня 1897 р.: 1) о злочин парушеня публичного спокою з § 65 а) за промову на зборі в Тинци, 2) о провину з § 300 споввену на тім же зборі і 3) о переступлене § 23 зак. прас. З причини нетикальности посольскої Дашиньского, акти відослано до Відня, а звідтам по замкненю сесиї звернено їх до Кракова. Отже суд визначив розправу на 14-го н. ст. лютого с. р., але мимо всїх старань візване до розправи не могло бути доручене Дашиньскому анї в Кракові, анї у Відни, бо він має перебувати тепер в Циріху в Швайцариї. Отже публичним позовом взиває суд краківский посла Дашиньского, щоби до місяця зголосив ся до розправи, бо инакше поступить ся по закону супротив него яко непослушного і зборонить ся єму виконуванє прав горожаньских. Позов той буде такожналїплений в Тиньци яко в місци злочину, буде доручений єго женї у Відни і обороняеви, вкінци оголосить єго також урядова Ґазета львівска.

— **Канада.** В наших часописях писано вже много о тім, як ті нещасливі люди, що покидають свій край і своє майно, вивандрувавши за море, бідують і проклинають свою нещасливу долю. Для перестороги тих, котрі-б може думали вступати в слїди тих нещасливих людий і хотїли би вибрати ся до Канади, подаємо тут знов до відомости лист писаний з Канади до старости в Кіцмани: „Високоповажаний Пане Старосто! Посеред моїх злиднів погадав я собі, що пан староста поручили менї, написати де-що про обставини канадийскі. Перед всїм отже пишучи до Вас, прошу, щоби пан староста нїкому не видавали паспортів для подорожи, бо згаданий край то Сибір, а не Канада. Кождий, хто лиш туда прийде, оплакує свою гірку долю. Ті поля, що вже тепер роздають, до нічого, бо або пісковаті, або каменисті; — лїпші вже розібрали. В містах не можна удержати ся, бо там много народа і длятого за тїсно. Одним словом біда без міри і без кінця. В осени вертаю назад до краю і буду старати ся моє майно відзискати. Присягаю на Бога, що правду пишу. Всегда Ваш щирий слуга Дмитро Самборский. Вінніпеґ, дня 26-го грудня 1897. — Такий то рай в Канадї.

— **Сонічний удар в зимі.** Один 5-літний хлопець в Капруцї на Угорщинї розсгелив собі свою кожушину в хатї на земли і ляг на неї проти сонця, що там сильно припікало. На аз побачили родичі. що їх синок номер. Прикликали лікаря, а той сконстатував, що хлопець помер від сонічного удару.

## Телеґрами.

**Відень** 15 лютого. Є. Вел. Цїсар виїхав до Будапешту і перебуде там до перших днїв марта.

**Берно** 15 лютого. Сойм ухвалив, що комісия для справ национальних і справи курий має радити постійно. Всї бесїдники, які забирали голос в сїй справі, висказували ся за національним миром.

## Переписка зі всїми і для всїх.

Оповістки.

— Посади крамаря, по укінченю практичного курсу торговельного в школї в Чернїхові, пошукує на Подїлю при основуваню якої крамницї громадскої, парохіяльної або кружка рільничого, Володимир Ляшевич, в Петликівцях старих, почта Осівці, повіт бучацкий.

— На продаж два томи „Народної Часописи", в гарній оправі, почавши від 30 серпня 1896 до січня 1898. Перший том обнимає 195 чисел, а в них, крім много инших фейлетонів, також другу часть повісти: „Дїти капітана Ґранта", цїлу повість: „Послїдний з Моґиканів" і початок повісти: „Горбатий". Другий том обнимає 199 чисел а в них повісти: „Горбатий" (дальше), „Пригоди др. Гольмеса", „Пан Капустяння Головка", і повість

---

знов до значіня, а Монґоли приняли культуру Хінців. Пановане Кублая зазначило ся головно тим, що він дозволив приступ до Хіни другим народам, а навіть просив папу, щоби той прислав єму християньских місіонарів. В 1271 р. вислані були місіонарі до Хіни а з ними також три Венецияни: Польо, батько і син Марко Польо і стрий сего. Того Марка Поля, котрому було тогди сїмнайцять лїт, полюбив був Кублай дуже і через довший час держав єго на своїм дворі, посилав єго часто в ріжних справах по краю, а навіть зробив був намістником одної провинциї. Марко Польо в 1295 р. вернув назад з Хіни до Венециї і описав свою подорож. Тогди перший раз довідала ся Европа про Хіну.

Монґоли панували в Хіні від 1280 до 1368 року. В 1368 р. збунтували ся були Хінцї під проводом чоловіка низького роду, якогось бонци [1]), що називав ся Чу-юан-чанґ, котрий, зробивши ся цїсарем, назвав ся Гонґ-ву і став основателем двайцятої династиї Мінґ. Володїтелї з сеї династиї уміли добре управляти державою, але власть їх розтягала ся лиш на краї замешкані дїйстно самими Хінцями. На півночи все ще верховодили Монґоли. За сеї династиї надано Хінї ту форму правлїня, яка задержалась ще й до нинї; за єї пановання почали заводити ся в Хінї також перші католицкі місиї. Ще за пановання цїсаря Шіцунґ з сеї династиї прийшло було до значіня і сили тунґуске племя Манджу. Шінцунґ позволив був сему племени осісти в провинциї Ліао-тунґ (також півостров, на котрім єсть місто Порт-Артур), а они не лиш стали ся панами сеї провинциї, але й розпочали війну против Хіни і вели єї аж до 1643 р. За послїдного цїсаря з династиї Мінґів, Гваїцунґа, зробив ся в самій Хінї бунт, а він не могучи дати собі ради відобрав собі житє в 1644 р.

З Гваї-цунґом скінчила ся династия Мінґів. Противна ворохобникам партия прикликала на поміч племя Манджу, а ті прийшли, взяли місто Пекін і стались панами в державі; їх цїсар, Шун-чі (панував від 1644 до 1662 р.) став ся основателем манджурскої династиї (двайцять першої), Цін, котра ще й до нинї панує в Хінї. Сим переходимо вже до новійшої історії Хіни.

Ще за Шун-чі навязала була Росия торговельні зносини з Хіною, а місиї католицкі під проводом Єзуїтів почали що раз більше ширити ся. Син єго і наслїдник Шенґ-цу, що завоював Монґолію, Тибет і Формозу, був великим прихильником Єзуїтів, котрі учили єго математики і астрономії. За єго пановання осїли Анґлїйцї в Кантонї. Єго син знов показав ся великим ворогом християньства. По нім панував один із найбільших хіньских цїсарів, Каоцунґ (від 1736 до 1796 р.) Він займав ся історичними і фільософічними науками, писав сам поезиї, і казав уложити збірку найзнаменитших творів хіньскої лїтератури, поправити хіньско-манджурский словар і зладити великий опис Хіни з відповідними до того картами. І він так само як єго батько був ворогом християн; за єго пановання прийшло було до великого переслїдуваня християн і місіонарів. В 85-ім роцї житя зложив він пановане а в три роки опісля і помер.

За єго наслїдника, Шен-цунґа було богато лиха в краю. Насамперед збунтували ся були гірскі племена Міао-це. Відтак пїдняло бунт тайне товариство хіньске „Пе-лієн-кіао" (значить „білий льотос" або „біла водна лїлія"). Треба знати, що від часу запанованя манджурскої династиї в Хінї потворило ся множество всїляких, дуже добре зорґанїзованих тайних товариств, котрі ставлять собі за задачу прогнати манджурску династию. Покликом сих товариств єсть: „Проч з чужинцями! Хіна для Хінців". Рух сего товариства проявлив ся головно тим, що якась тайна рука почала в цїлім краю обтинати Хінцям їх манджурску відзнаку — коси. Наконець дїйшло було до отвертої борби, котра вела ся цїлих вісїм лїт. До того ще й зорґанїзовала ся була величезна ватага морских розбишаків, до котрої належало около 70.000 людий, маючих до своєї розпорядимости около 800 джунок (малих хіньских кораблїв) і около 1000 лодий. Правительство не могло дати собі ради з тими розбишаками, отже старало ся позискати їх собі грішми. Цїсар уважав католицких сьвящеників за союзників тайних товариств і длятого під карою смерти заказав їм перебувати на провинциї. Лиш в Пекінї позволив кільком з них бути, а імено тим, що були придворними астрономами і редакторами державного календаря. Кілька разів пробовано цїсаря убити, а він в своїй лютости мстив ся на найблизшім своїм окруженю. Длятого коли в 1820 р. помер на ловах, говорено загально, що єго убито.

За пановання єго сина і наслїдника Міеннінґ (званого також хіньским звичаєм після часу пановання: Тао-кванґ) прийшло було в роках 1840 до 1842 до великої війни з Анґлїйцями ізза опіюму. Анґлїйске товариство торговельне „Вехідно-індийска Компанія" довозила до Хіни опіюм і робила на тім дуже добрі інтереси а заразом ширила в Хінї наліг куреня опіюму. Правительство хіньске противилось тому дуже, але не могло нїчого вдїяти, лиш ще збільшило пачкарство. В роках 1827 і 1828 ввезено до Хіни, головно через Кантон, 9535, а в роках 1835 і 1836 вже аж 26.818 скринь опіюму вартости звиш 15 мілїонів зр. Тогди постановив цїсар Тао-кванґ зробити відразу конець сїй торговлї. Він вислав до Кантона свого намістника Лїн, а той забрав Анґлїйцям в марті 1839 р. більше як 20.000 скринь опіюму вартости 4 мілїонів фунтів штерлїнґів (40 мілїонів зр.) і казав спалити. Коли відтак Анґлїйцї не хотїли ще Хінцям видати одного із своїх людий, що убив був якогось Хінця, заказало хіньске правительство в Кантонї і Ма-

[1]) Бонцами звуть ся буддгайскі сьвященики. Слово се єсть мабуть япаньского походженя „бон-сі" (індийский сьвященик") або „бо-сі" („законоучитель").

Кунера: „Шпигун“. — За кождий том по 2 зр. без пересилки почтової. Купити можна у Йосифа Олійника, Стрий, дім п. Ґеруса.

---

**Венед. Пршес. в Мог.:** Материялом будівельним торгують у Львові по найбільшій части жиди, котрі спроваджують его в значній части з Росиї. Тут подаємо Вам кілька фірм і з ними порозумійте ся. Християньска фірм.: Топольницкий, склад материялу будівельного, улиця Городецка; жидівскі фірми: Абрагам Еренпрайс, улиця Сонічна (Słoneczna) 37; Лейзор Рогатин, улиця Сонічна 35; крім того „Паньство Броди“, улиця Жовківска 67. **О. С. почта Бібрка.:** Піре можна давати дерти або в Карнім заведеню у Львові, або що ліпше, в Домі праці „під Провидінєм“ (Dom pracy „pod Opatrznością“), ул. Кохановского, ріг ул. Петра і Павла, в „Домі притулку Братів Альберта“, ул. Янівска. Що-до заплати і висилки, мусите переписати ся з тими заведенями; платить ся від кіля. Піре треба дома зважити. Контроля дертя піря відбуває ся в той спосіб, що людем віддає ся до дертя піре після ваги, а они при дертю пух і відпадаючі пищики складають окремо; вага пуху і вага пищиків мусять по скінченій роботі дати разом вагу цілого недертого піря. — **Читатель „Часописи“ з над „Гнізни“:** Медаль такий не має ніякої вартости, хиба що був би золотий, о чім сумніваємо ся; може єсть лиш позолочуваний. Впрочім треба би переконати ся. Як би був золотий, то репрезентував би вартість золота в нім. Якусь, може й більшу вартість яко сам медаль міг би він мати для родини того, в котрого честь він вибитий, відтак може й для „Гал. Товариства кредитового земского“ а наконець для якогось музею, н. пр. ім. Оссолїньских або львівского міского музею, скоро в них ще того медалю нема. Треба би віднести ся до тих інституций. Коли би він був золотий, то для тих інституций мав би очевидно більшу вартість як самого золота. Впрочім треба би ще знати яка на нім робота. — **Ант. Вин. з Др.:** Готівку можете ульокувати в якій касі ощадности. Почтова каса ощадности дає лиш 3 процент, але за то гроші. зложені там, суть вільні від податку доходового і нїхто не має права забезпечувати на них своїх претенсий. Инші каси ощадности дають 4 процент; Товариство взаїмного кредиту при „Дністрі“ дає 4 і пів; „Руска каса в Чернівцях дає 5, а львівска спілка задаткова Товариства урядників дає також 5 процент. До одної з наведених інституций можете післати гроші почтою. Ті інституциї оплачують самі податок від вложених гроший а відтак при обрахунку з членами потручують собі. Наведені інституциї суть певні. — **Сокальский з Улашковець:** 1) Фірми книгарской в Одесі не знаємо. — 2) Адреса: „Добрі ради“, Роґізна, почта Садаґура, Буковина. (Видає п. Іван Данилевич. — 3) Відповідь була вже в части господарській в послідних „Добрих радах“. — **О. Підзахарич:** 1) На перші два питаня: В обох случаях суд: за крадіж і обманьство. — На нашій мові не ма ніяких часописий промислових. В польскій мові виходить у Львові двотиждневник (1-го і 15-го кождого місяця) „Przewodnik przemysłowy“, орган Товариства заохоти промислу краєвого; комітет редакцийний складають: Ів. Франке, Арнульф Навратіль, Тад. Романович, Авг. Солтиньский і Юл. Штаркель. Пренумерата річно 4 зр. Крім того виходять фахові ґазети „Nafta“ для промислу нафтового; для промислу будівельного і техніки взагалї „Czasopismo techniczne“ і „Gazeta techniczna“ та „Gazeta Młynarska“. Які ще польскі виходять за границею, не знаємо. На нїмецкій мові виходить множество всїляких ґазет фахових, длятого годі нам тут всїх їх подавати. У Нїмців навіть фризиери мають свій спеціяльний орґан. — **В. А.:** Скреготанє зубами в снї не має нїякого значіня, хоч певно єсть неприятне не так для самого того хто скрегоче, як для тих, що не сплять. Єсть то несьвідомий рух мушкулів, викликуваний дотичними нервами, як і подібний кождий инший несьвідомий рух в снї. Позбути ся можна скреготаня лиш в той спосіб, що чоловік лягаючи спати постановляє собі кріпко не скреготати зубами. Єсть то, можна би сказати автосуґґестия (самопіддаванє), подібна до того, як хтось н. пр. постановляє собі встати о тій а тій годині, щоби не спізнити ся на зелїзницю і дїйстно будить ся в означеним собі наперед часї. Сильна воля і довша вправа можуть відзвичаїти від тої навички. — **Л. Коп. в Супр.:** Сьпіву учать: п. Висоцкий, учитель в Консерваториї гал. Тов. музичного і др. Боґданьский ул. Бляхарска ч. 1. Платня зависить від особистої умови. — **Ів. Гал. в Пан. поч. Добромиль:** Найліпше було би старати ся жити з жінкою в згоді. Котресь з Вас або й обоє мусите, видко, бути нервові особи. Жінка емеритури Вам відобрати не може, бо емеритура привязана до Вашої особи. Але коли би Ви хотїли розлучити ся, то мусїли би дати щось і жінцї на удержанє. (Не маємо тут очевидно на гадції правної розлуки.) Осібно можете мешкати, але що буде, як Вас жінка знайде? — все одно хоч би й в монастири. Впрочім там би Вас і не приняли. А коли боїте ся, що она Вас до пекла зажене, то ми гадаємо, що она би Вас і там знайшла. Отже пїскуди втїкати; здаєсь що й до Америки годі. Але замість по злому, пробуйте по доброму. Підглядїть таку хвилю, коли жінка буде в добрім гуморі, а найлїпше старайтесь ввести еї в добрий гумор і скажіть до неї так (от бачите, ми тут самі в клопоті як би то зачати, щоби не попсувати доброго єї гумору; на всякий спосіб треба, здаєсь, буде стеречи ся слів „моя стара“), отже скажіть так: Слухай жінко, розваж собі добре: на що ми одно другому маємо затроювати житє, коли ми прецї повинні жити одно для другого. А не можемо жити зблизька, разом, то жиймо здалека окремо. Я приїду до тебе в гості, ти до мене, посваримо ся для відміни в одностайности житя і роз'їдемось знову, але все-таки одно на другого не будемо забувати. На то Вам жінка конче щось відповість. Або, знаєте що? Підсуньте їй отсю відповідь, нехай єї прочитає сама. Може то ще скорше поможе, як Ваші власні слова. А як би й то не помогло, то дайте нам знати, але вже під повним іменем, а ми будемо старати ся вишукати такий спосіб, котрий би певно поміг. Лиш Ви від сеї хвилї мусите з жінкою все по доброму, все на розум говорити, а при тім голосом тихим і спокійним. — **Адам В. Горош.:** Льос угорского червоного хреста сер. 7268 витягнений в амортизациї. Сума амортизацийна 6 зр. 50 кр. до 10 зр. Льос витягнений вже давнїйше і длятого не можемо знати кілько виплатять. Купон преміовий звертає ся властителеви і грає дальше в тягненя.. преміових. В справі виплати віднесїть ся може до дому банкового August Schellenberg і Син Львів. Прочі льоси не витягнені. — **Д. Дан. в Сенеч.:** Не витягнений ані один. — **Ів. Мих. в Горож.:** 1) Льоси певні, але не купуйте їх аж в Берні, бо напитаєте собі біду; купіть лїпше ті самі у Шеленберґа (адреса повисше). — 2) „Бесїди про часи козацкі“ можете дістати в друкарни „Рускої Ради“ в Чернівцях улиця Петровича ч. 2 (Дім Народ.); напишіть картку. — 3) Годі, коштує 2 зр. 40 кр. — 4) Може придасть ся повисша оповістка зі Стрия. — (Дальші відповіди пізнїйше).

☛ Просимо о терпеливість, бо ми формально засипані питанями.

☛ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора Кирила Кахникевича, а не присилати ані марок ані карт кореспонденцийних до відповіди).

---

као продавати Анґлїйцям всяку поживу. З того отже прийшло остаточно до війни, котра закінчила ся тим, що Хіна відступила Анґлїйцям кілька портів, дозволила устаиовити конзулїв, обовязала ся управильнити мито і заплатила 20 мілїонів долярів воєнного відшкодованя.

Тао-кванґ помер в 1850 р. а по нїм слїдував его четвертий син І-чу (Ґієн-фенґ) За панованя сего цїсаря настала була велика ворохобня тайного товариства, Тай-пінї з характером по части полїтичним по части релїґійним. Тай-пінї („великий мир“) сполучили ся були з социялїстично-демократичним товариством „союз трійцї“ (Сан-го-гвеї) і викликали велику ворохобню, здобули місто Нанкін і вирізали там в 1853 р. всю татарску залогу разом з жінками і дїтьми, звиш 20.000 людий. Борба з тими ворохобниками тягнула ся аж до 1865 р., а рівночасно прийшло було і до війни з Анґлїєю і Франциєю, до котрої початок дало убитє католицкого місіонаря в 1856 р. Дня 13 вересня 1860 р. взяли сполучені Анґлїйцї і Французи столицю Пекін і за кару, що Хінцї убили кількадесять офіцирів і урядників, висланих в справі переговорів, спалили цїсарску палату Юен-мінґ-юен. В 1861 р. установлено вже в Пекінї посольства Анґлїї і Франциї та Сполучених Держав пiвнiчної Америки, а також доповнено давнїйший договір з Росиєю в той спосіб, що Хіна відступила Росиї не лиш лївий беріг ріки Амур але й правий беріг ріки Усурі аж до корейскої границї, а крім того позволено ще й російскому послови резидувати в Пекінї.

В 1861 р. помер цїсар Ґієн-фенґ а по нїм слїдував его пятилїтний син Цаї-чун (Тунґ-чі) під опікою трох князїв, неприхильних Европейцям, пятьох висших урядників і своєї матери а найстаршої жінки помершого цїсаря. Пізнїйше опікувала ся королем лиш его мати і стрий, князь Кунґ. Сей послїдний взяв був таки зовсїм правлїнє держави в свої руки, і показав ся оглядним та енерґічним володїтелем. Хіна заключила мир з Анґлїєю і Франциєю та угоди торговельні з другими державами европейскими, а послам, австрийскому, італїяньскому, нїмецкому і іспаньскому дозволено резидувати в Пекінї. Мимотого не мала Хіна спокою. В ріжних сторонах держави вибухли бунти, а найгрізнїйший був бунт Магометан в провінциї Іп-нан, котрі тут в 1868 р. осцували були окрему державу. Крім того стратила Хіна часть Джунґариї і часть всхідного Туркестану. Настало було також гоненє християн а части убийства місіонарів були причиною, що держави европейскі були змушені знов виступати против Хіни.

В лютім 1873 р. обняв молодий король управу держави, але вже в два роки по тім умер в 1875 р. в 19 році житя. По нїм слїдував его братанич Цаї-тієн (Кванґ-сі), уроджений в 1871 р. В імени короля панувала королева Це-сі, мати попередного короля. Зараз в 1875 р. мало що не прийшло до війни з Анґлїєю а відтак в 1876 р. з Нїмеччиною за напад на нїмецкий корабель „Анна“. Хінцї взяли ся відтак робити лад в Джунґариї, при тім Росия обіцяла ся їм помагати і взяла Кульджу, котру опісля не хотїла віддати. Ізза того стали обі сторони лагодити ся до війни, а Росия збирала свою фльоту у Владивостоцї. В роках 1882 до 1885 мала Хіна клопоти з Франциєю ізза Анаму і Тонкіну та мусїла остаточно відступити Тонкін Французам. В 1887 р. відступила Хіна Росиї золотодайні сторони над рікою Амуром. В тім самім роцї настали були так великі повени, що згинули підчас них 4 мілїони людий. В 1889 обняв правлїнє молодий король а єму помагали его батько Чун, віце-король Лї-Гунґ-Чанґ і маркіз Ченґ. За їх впливом Хіна зачала поволи приймати европейску цивілїзацию; заводжено телеґрафи і будовано зелїзниці. Але й знов в ріжних сторонах настали бунти і переслїдуванє християн, а наконець в 1894 прийшло ізза Кореї до війни з Япаном, котра єсть ще в сьвіжій памяти. (Дальше буде).

---



За редакцию відповідає: Адам Кахникевич

З друкарні В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.